

Músiques amigues 2

Oriol Romaní

Músiques amigues 2

1a edició: març 2014

© Oriol Romaní Balcells

© DINSIC Publicacions Musicals, S.L.

Santa Anna. 10, E 3a - 08002 Barcelona

Disseny de la coberta: Bernat Casso | Disseny Gràfic

Il·lustració de la coberta: Esther Carbonell

Fotografia solapa: Lili Bonmatí

Maquetació: DINSIC GRÀFIC

Imprès a: Service Point

Pau Casals, 161-163

08820 El Prat de Llobregat (Barcelona)

Dipòsit legal: B-8575-2014

ISBN: 978-84-96753-53-2

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reprografia i el tractament informàtic, i també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor o entitat autoritzada, i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Distribueix: DINSIC Distribucions Musicals, S.L.

Santa Anna, 10, E 3a - 08002 Barcelona

Tel. 00 34-93.318.06.05 - Fax 00 34-93.412.05.01

e-mail: dinsic@dinsic.com

www.dinsic.com - www.dinsic.es - www.dinsic.cat

DINSIC
Publicacions Musicals

ÍNDIX

Presentació	5
Un retrat de Joaquim Homs	11
Recordant Joaquim Homs	18
Parlant de jazz amb Wendell Brunious	22
Entre el swing i el bebop	48
Esclat de jazz amb La Locomotora Negra	66
La Sant Andreu Jazz Band al Palau de la Música	73
La Guitarra, cinquanta anys de música i festa	81
Eduard Toldrà a Cantallops	98
Sons i músiques de Sant Pol de Mar	112
Bibliografia	128

PRESENTACIÓ

Quan descobrim una obra, un projecte, una persona, un grup o un lloc que ens atreuen de manera especial, ens ve el desig que també altra gent els conegui i s'hi enriqueixi i que puguem gaudir-ne plegats. I, uns i altres, tot comentant perquè ens agrada i què ens desperta allò que hem descobert, ho podem conèixer una mica més i també ens coneixem una mica més nosaltres mateixos. Sovint ho he experimentat amb la música, comparint-la com a intèrpret amb altres intèrprets i amb els oients, escoltant la que feia algú altre, presentant al públic la que era a punt de sonar o escrivint algun text de divulgació musical. Els escrits recollits en aquest llibre, fets a partir d'aquestes diverses situacions, tracten de músiques que m'han atret especialment i amb les quals m'agradaria que més gent hi comencés una bona amistat o, si ja les coneixia, hi gaudís encara més.

Per intentar explicar quin és l'esperit d'aquestes músiques, d'on prové el seu caràcter o què ens poden aportar, he utilitzat algunes dades i informacions provinents de llibres, però sobretot m'he basat en allò que, com a intèrpret i com a oient, he experimentat en el contacte directe amb la música, i en allò que he après i he captat directament d'alguns músics conversant i fent música amb ells. Quan el tema ho requeria o hi convidava, he introduït alguna referència a aspectes de caràcter històric, social, cultural o educatiu que hi tenien relació,

o m'he referit al silenci –un bé que, de cara a la bona salut de la música i de nosaltres mateixos, segurament hauríem de protegir i cultivar una mica més.

Cadascú té la seva manera de conviure amb la música i és cosa de cadascú notar com s'hi vol relacionar. Hi ha moments en què notem clarament que volem música i de quina mena en volem –fent-la nosaltres, escoltant-la atentament, ballant-hi, meditant-hi o sentint-la com a fons escollit per nosaltres mateixos. Moltes estones, però, per més que ens agradi la música, o justament perquè ens agrada molt, necessitem descansar-ne i preferiríem no tenir-hi tracte. Quan ens toca estar en contacte amb música que sona en l'ambient sense que nosaltres l'haguem triat, hi ha alguna ocasió en què ens ve prou de gust, hi ha moltes ocasions en què, més esportivament o més a contracor, ens resignem a sentir-la, i hi ha vegades que demanem que l'aflluixin o l'apaguin o que optem per marxar a algun altre lloc.

Sigui com sigui, i malgrat el costum tan estès d'imposar-la arreu enllaunada com a contaminant ambiental obligatori, en algun punt de la seva essència la música manté la seva vocació d'amiga fidel i generosa que sempre ens espera amb els braços oberts, a punt d'acollir-nos i fer-nos la vida més agradable, més viva i acolorida, més rica i més profunda, més expressiva i comunicativa, més compartida, més humana i més amorosa. I, tant si hi entenem com si no, tots podem gaudir-ne, cadascú a la seva manera, donant-li i rebent-ne alguna cosa, com quan ens relacionem amb les nostres amistats o quan en fem de noves.

Vaig fer els escrits d'aquest segon volum de *Músiques amigues* entre el 2006 i el 2013. Tot repassant-los per a la seva publicació en el llibre que teniu a les mans, m'ha semblat que, a més de convidar a descobrir algunes músiques que potser no són prou conegudes, també poden fer conèixer una mica més certes maneres de viure la música enriquidores per als qui n'escolten i els qui en fan.

Tots els escrits, tant els inèdits com els que ja s'havien publicat en diverses revistes, els he revisat de nou procurant que, per intangibles que siguin algunes de les matèries tractades, tot resulti el més entenedor possible. A continuació presento breument l'origen i el contingut de cadascun, i deixo pel final els agraïments.

* * *

El 1992, poc després de l'inici de la meua col·laboració amb el compositor Joaquim Homs, aquest va fer una versió per a clarinet sol d'"*Ocells perduts*", col·lecció de peces inspirades en textos poètics de Rabindranath Tagore. Durant uns quants anys vaig tocar-les en públic diverses vegades, i vaig anar-me adonant que evocaven un ampli ventall d'aspectes relacionats de prop amb la personalitat del compositor. L'any 2006, quan en motiu del centenari d'Homs la Revista Musical Catalana em va demanar un escrit que ajudés a conèixer la seva personalitat, em va sortir *Un retrat de Joaquim Homs*, basat en els seus "*Ocells perduts*". Aquell mateix any va aparèixer el CD "*Recordant Joaquim Homs*" i em van convidar a presentar-lo a la Biblioteca de Catalunya. El que hi

vaig dir de manera breu i mig improvisada, vaig arrodonir-ho al cap de poc en l'escrit que també du per títol *Recordant Joaquim Homs*, publicat a la revista Serra d'Or l'abril del 2007.

Parlant de jazz amb Wendell Brunious és un aplec de notes fresques i espontànies en què es recullen idees, opinions, actituds, records i experiències d'aquest excel·lent músic de Nova Orleans amb qui vaig tenir la sort de compartir concerts, assajos, àpats i viatges durant els anys 2007 i 2008.

Entre el swing i el bebop el vaig escriure a finals del 2008 i l'he ampliat posteriorment. Sorgit com una derivació de l'article *Aproximació a Lester Young*—publicat al primer volum de *Músiques amigues*—, tracta dels inicis del bebop i intenta aclarir punts de contacte i de divergència entre aquest estil musical i el swing, dos corrents entre els quals, des dels anys 40, s'han mogut molts músics de jazz i molts aficionats.

Esclat de jazz amb La Locomotora Negra, publicat al número 629 de la revista Serra d'Or, parla d'un dels concerts de celebració del quarantè aniversari de l'orquestra de jazz més antiga de Catalunya i subratlla alguns valors d'aquest grup pioner en la difusió del jazz clàssic a casa nostra. Vaig escriure'l a finals de novembre del 2011. Pocs dies després, tocat pel potencial musical i educatiu d'una orquestra de joves cada cop més coneguda, vaig escriure *La Sant Andreu Jazz Band al Palau*. El setembre del 2012, en motiu del cinquantenari del club de jazz La Guitarra, vaig participar en un concert i vaig veure un documental

que em van dur a reviure fets, personatges i ambients del que per a mi havia estat una magnífica escola viva de música, i vaig escriure *La Guitarra, cinquanta anys de música i festa*. Aquests tres escrits intenten remarcar el valor d'uns quants nuclis d'irradiació del jazz clàssic al nostre país.

Eduard Toldrà a Cantallops, dedicat a un dels principals músics de la Catalunya del segle xx, fa al·lusió a les facetes de Toldrà com a compositor i director d'orquestra i parla de la relació de Toldrà amb el poble empordanès de Cantallops. El vaig escriure després d'haver assistit als actes que es van celebrar a Cantallops l'1 de setembre del 2012 en motiu del centenari del naixement de Toldrà. Es va publicar al número 114 de la revista Relleu i, en una versió abreujada, a La Circular del primer semestre del 2013 del Secretariat de Corals Infants de Catalunya.

Sons i músiques de Sant Pol de Mar és el text que vaig escriure l'estiu del 2013 poc abans i poc després de fer el pregó de la festa major d'aquest poble del Maresme –poc abans, per preparar el que pensava dir des del balcó de l'ajuntament, i, poc després, procurant recordar i recollir el que hi va passar, l'ambient que hi va haver i allò que realment vaig acabar dient-hi. Alhora que hi apareixen detalls i informacions de caràcter local, també toca molts temes i aspectes que poden lligar amb les vivències i els interessos de gent de qualsevol altre lloc.

* * *

Voldria expressar el meu agraïment als organitzadors, intèrprets i oients dels actes i concerts en què he tocat, escoltat o presentat músiques de les quals es parla en aquests escrits, a les revistes que n'han publicat alguns i, molt especialment, a Francesca Galofré, editora del llibre que teniu a les mans, a Roser Cabacés, per l'ajut en matèria de correcció lingüística, a Esther Carbonell, per la il·lustració de les cobertes, i a les lectores i lectors que m'han fet crítiques, suggeriments i comentaris al que he anat escrivint.

UN RETRAT DE JOAQUIM HOMS

Si cadascuna de les composicions de Joaquim Homs pot revelar algun detall sobre el caràcter del músic o la seva trajectòria, el seu cicle de cançons *Ocells perduts* – sobre textos poètics de Rabindranath Tagore– evoca un ventall d'aspectes de la seva personalitat prou ampli per confegir-hi un retrat. D'aquest cicle de cançons per a soprano i piano compostes entre 1923 i 1940, el mateix Homs n'havia fet, el 1978, una versió per a veu i conjunt instrumental i una altra per a veu, clarinet i piano. El 1992, poc després de l'inici de la nostra col·laboració, en va fer encara una altra, per a clarinet sol, que he tingut el privilegi de tocar en públic diverses vegades i en contacte amb la qual s'ha anat perfilant el present retrat.

El text inspirador de la primera peça de la col·lecció diu «Perduts ocells d'estiu vénen a ma finestra, canten i se'n van, i grogues fulles de tardor, que no tenen cançons, voletegen i cauen amb un sospir», i és recreat amb una música alada en què conflueixen impulsos ascendents i descendents on podem retrobar moviments d'ocells i fulles. En la conversa, en el pensament, en la mirada, en el gest i en la música, Joaquim Homs era una persona àgil i plena de vida i moviment. A partir del 1997, als seus noranta-un anys, després d'haver superat en cinc mesos tres operacions de fèmur amb les corresponents anestèsies, la seva memòria i les seves facultats mentals van començar a minvar, i alhora van anar aflo-

PARLANT DE JAZZ AMB WENDELL BRUNIOUS

Una empresa de Nova Orleans que havia de participar en una fira al Centre de Convencions Internacionals de Barcelona l'abril del 2007, volia animar el seu stand amb jazz d'estil New Orleans i va contactar amb en Jordi Suñol, mànager que ja havia organitzat algunes gires per Europa amb conjunts de músics provinents de la mítica ciutat bressol del jazz. Hi havia un parell de conjunts disponibles però l'empresa no podia assumir el cost de fer-los viatjar fins a Barcelona, i el mànager va proposar reunir el trompetista novaoorleanès Wendell Brunious, instal·lat feia poc a Suècia, amb uns quants músics catalans que des de fa anys es dediquen al jazz d'estil New Orleans. La idea va anar endavant i vaig tenir la sort de ser un dels músics convidats a formar part del quintet de Wendell Brunious. Al costat seu seríem Òscar Font al trombó, Erwyn Seerutton al banjo, David Parras a la tuba i jo al clarinet. Vam reunir-nos per assajar a l'auditori de l'Institut d'Estudis Nord-americans de Barcelona i, des del primer moment, vam tenir la sensació que tots tocàvem en el mateix llenguatge i ens vam entendre sense problemes. Al cap d'unes hores, en l'actuació a la fira, tot va ser també fàcil i fluid. Mesos després, al Festival de Jazz de Vitòria, vam tornar a tocar plegats i seguíem entenent-nos, si bé aquell dia el nostre trompetista no estava gaire d'humor perquè el seu avió s'havia retardat molt i a l'aeroport li havien extraviat la maleta.

ENTRE EL SWING I EL BEBOP

La tardor del 2008, després d'una temporada d'escoltar sovint enregistraments dels meus clarinetistes de jazz preferits –formats, tots ells, en el jazz d'estil New Orleans–, un dia vaig voler canviar d'aires amb un CD en què Lester Young tocava el clarinet i el saxo. Sense haver-ho previst ni buscat, vaig anar quedant enganxat a la seva manera de fer música i, durant dues o tres setmanes, vaig escoltar gravacions seves una estona cada dia. A partir del que vaig experimentar escoltant la seva música, i servint-me també del que recordava de les sessions divulgatives d'en Ricard Gili dels anys 70, així com d'informacions d'un parell de velles enciclopèdies i de textos autobiogràfics de Count Basie, Billie Holiday i altres músics propers al gran saxofonista, vaig escriure un text divulgatiu d'aproximació a Lester Young –publicat al primer volum de *Músiques amigues*– que tractava dels inicis de la seva activitat musical, la rivalitat i amistat amb el saxofonista Herschel Evans, la complicitat amb la cantant Billie Holiday, les llargues improvisacions, i la decadència dels seus últims anys.

Mentre corregia aquell escrit i després d'haver-lo donat per acabat, em va semblar que Lester Young, amb la seva necessitat d'inventar discursos musicals nous i sorprenents i la seva habilitat i les seves troballes en aquest terreny, potser tenia certes afinitats amb els iniciadors del bebop –músics que provenien del jazz clàssic

ESCLAT DE JAZZ AMB LA LOCOMOTORA NEGRA

El novembre passat al Palau de la Música i dins el 43 Festival de Jazz de Barcelona va tenir lloc un concert de celebració del quarantè aniversari de La Locomotora Negra. Va obrir l'acte el director del festival felicitant l'orquestra i convidant Alfredo Papo a lliurar la medalla del festival d'enguany a la veterana big band. El vell Alfredo Papo, membre de l'històric Hot Club de Barcelona i un dels responsables que Louis Armstrong actués a la nostra ciutat el 1955, confessava al director de La Locomotora, com si parlés gairebé des de l'eternitat: «Era avui mateix, que us vaig veure debutar a La Cova del Drac l'any 71!» Ricard Gili, en nom de l'orquestra que dirigeix, va donar les gràcies al festival, va agrair el suport ininterromput del públic al llarg de tants anys i va expressar el seu reconeixement als qui des dels anys 50 fins avui han fet venir a Catalunya les més grans figures del jazz, estímul i inspiració pels músics i aficionats catalans. Fets aquests preàmbuls, el concert va arrencar amb un entusiasta *Diggin' for Dex*, el mateix tema amb què La Locomotora havia iniciat la seva primera actuació i que durant molt temps va ser la seva sintonia. Tot seguit Ricard Gili va explicar que l'orquestra havia titulat el concert "Big Bang Band!" perquè volia que la celebració dels seus quaranta anys fos compartida amb conjunts i músics que, sorgits de La Locomotora o movent-se en una òrbita semblant,

LA SANT ANDREU JAZZ BAND AL PALAU DE LA MÚSICA

Des de fa un parell d'anys cada cop se sent a parlar més de l'orquestra juvenil Sant Andreu Jazz Band. En l'última edició del Festival Internacional de Jazz de Barcelona l'orquestra va fer el seu primer concert al Palau de la Música i va comptar amb la participació de quatre excel·lents solistes convidats: el trompetista català Ricard Gili i els músics negres americans Jesse Davis al saxo alt, Terell Stafford a la trompeta i Wycliffe Gordon al trombó.

Mentre entrava al Palau, ens vam saludar amb el pare de la trompetista de deu anys de la Sant Andreu Jazz Band que havia participat al concert del quarantè aniversari de La Locomotora Negra celebrat al mateix Palau pocs dies abans. Vaig parlar-li de l'aplom i la senziillesa de la petita trompetista, li vaig dir que als deu anys jo feia música amb molta afició però encara ni sabia què era el jazz, i que m'hauria mort de por si hagués hagut d'actuar sol davant de tanta gent, i li vaig preguntar com viuen els nens el fet de ser el centre d'atenció de tot un Palau i com ho veuen els pares. Em va explicar que molts membres de la Sant Andreu vénen de l'Escola Oriol Martorell i actuar en públic ho troben del tot normal, que tant a l'escola com a l'orquestra ho fan des de petits i és el mateix que veuen fer a tots els companys, i que els pares valoren molt el privilegi dels seus fills de

LA GUITARRA, CINQUANTA ANYS DE MÚSICA I FESTA

L'any 1962 el matrimoni francès format pel pianista Jimmy Rena i la guitarrista Mano Laroque va obrir La Guitarra, club de jazz situat a tocar de la platja del Canadell, a Calella de Palafrugell. La calidesa de la música i l'encant del lloc aviat van atreure un munt de gent catalana i estrangera a anar-hi les nits d'estiu a escoltar i ballar jazz o a passar-hi l'estona amb el jazz de fons. Alhora, La Guitarra també va esdevenir una mena d'escola que va ajudar a formar destacats músics de jazz del país. El que en Jimmy i la Mano havien après sobre l'autèntic esperit del jazz clàssic tocant amb músics negres americans en les seves gires per França i parlant amb el divulgador i promotor Hugues Panassié, van intentar transmetre-ho als músics catalans que van voler fer amb ells aquella música, començant pels germans Gili —nucli del que després va ser La Locomotora Negra— i seguint per una llarga llista de músics entre els quals vaig tenir la sort de comptar-me. Pel que fa a mi, d'adolescent el jazz m'havia atret amb molta força, i hauria estat ben possible que m'hagués dedicat a tocar-ne seguint l'estil de famosos clarinetistes blancs que aleshores m'agradaven i que ara trobo banals i superficials, però, des de finals dels anys 70, ajudat pel convenciment, l'entusiasme, la tossuderia i la paciència amb què en Jimmy, la Mano i en Ricard Gili ens volien fer conèixer l'essència

EDUARD TOLDRÀ A CANTALLOPS

Eduard Toldrà, nascut a Vilanova i la Geltrú el 1895 i mort a Barcelona el 1962, va destacar com a violinista, com a intèrpret de música de cambra, com a mestre, com a compositor i com a director d'orquestra. La musicalitat natural i l'enteresa i simpatia que, des de totes aquestes vessants, va irradiar entre col·legues, deixebles i melòmans catalans i d'arreu, fa que avui se'l consideri un dels músics més importants de la Catalunya del segle xx. Entre els homenatges que se li han fet aquest any coincidint amb el cinquantè aniversari de la seva mort, l'1 de setembre a Cantallops va tenir lloc la descoberta d'una placa commemorativa de la seva vinculació amb aquest poble, seguida d'un concert de cançons seves. Sabent que hi prendrien part persones molt properes a Toldrà, una colla de quatre vam anar-hi amb ganes de conèixe'l una mica més i gaudir de la seva música.

Seguint una proposta de la web de l'ajuntament, vam apuntar-nos a una visita que es feia al celler Vinyes dels Aspres unes hores abans dels actes oficials. Va resultar que el celler era el de la masia on Toldrà havia passat els estius d'ençà del seu casament el 1923 amb Maria Sobrepera —filla d'aquella casa, can Batlle— i que el qui ens feia de guia era besnét de la germana de Maria Sobrepera i, amb la mateixa amabilitat amb què ens va parlar de tot el referent als vins, també ens va explicar que Toldrà anava sovint a caminar per les vinyes i els boscos dels

SONS I MÚSIQUES DE SANT POL DE MAR

La Comissió de Festes de l'Ajuntament de Sant Pol de Mar va tenir la idea de dedicar a la música el pregó de la festa major del 2013, i la idea que el pregoner fos l'autor d'aquestes ratlles. Encara que gens segur de ser la persona adequada, em vaig sentir honorat i molt content de la proposta, i vaig acceptar amb la idea d'oferir-hi el que bonament pogués, aprofitant el que ja sabia sobre la coral La Nau, el Cicle de Concerts d'Estiu, el Festival de Jazz i altres manifestacions musicals que coneixia força, repassant algun llibre i números recents i antics de la revista El Nou Santpolenc i parlant amb alguna gent del poble. Vaig passar un temps recordant i recollint un munt de vivències i informacions sobre la música a Sant Pol i, alhora, procurant no perdre de vista que, sobre aquell tema inacabable al qual anava donant voltes, no n'havia de fer cap conferència. Quan començava a veure un possible fil que podia lligar els aspectes dels quals volia parlar, vaig proposar als organitzadors que les explicacions del pregó fossin il·lustrades amb intervencions musicals, de manera que la meua tasca seria, en bona part, emmarcar i presentar cadascuna de les músiques que haurien de sonar. Van estar-hi d'acord i, amb la seva total col·laboració en aspectes escènics, logístics i humans, ho vam anar lligant tot, alhora que els encarregats de fer sonar la música s'hi preparaven donant-s'hi també amb tota la generositat.